

Чекстере О.Ю.

*кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України*

СТРУКТУРОУТВОРЮЮЧІ КОМПОНЕНТИ МОТИВОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Однією з основних завдань сьогодення у сфері дошкільної освіти є підтримка розвитку мотивації дошкільників таким чином, щоб забезпечити необхідну основу для оптимального росту подальшої освіти.

Мотиваційна сфера дітей дошкільного віку досить нестійка, місце ведучого мотиву може займати то одне, то інше спонукання, в залежності від стану дитини і ситуацій, в яких вона знаходиться (стан здоров'я, сімейні стосунки, взаємини з однокласниками і вчителем, ігрова ситуація або ситуація учіння). Однією з провідних потреб у дітей є потреба в нових враженнях, яка поступово перетворюється в пізнавальну потребу. Задоволення цієї потреби в тій чи іншій мірі відбувається в освоєнні різноманітності зовнішнього світу, в спілкуванні з близькими дорослими і іншими дітьми, за допомогою книг, телебачення, комп'ютерів. Пізнавальний мотив, будучи одним з базових у розвитку мотиваційної сфери дитини, починає формуватися досить рано, в перші місяці життя. Розвиток пізнавального мотиву залежить як від факторів біологічного характеру (нормального розвитку центральної нервової системи), так і внутрішніх чинників соціального характеру (стилю сімейного виховання, характеру соціальної взаємодії з дорослими, системи навчання, виховання і розвитку в дошкільному навчальному закладі та ін.).

Ряд поведінкових характеристик є показником високої мотивації. Ось деякі важливі фактори і способи допомогти дитині дошкільного віку розвинути ці якості.

Завзятість – характеристика особистості, що проявляється у досягненні якої-небудь мети, стійкості, нестримності [1, с.107]. Це здатність людини

домагатися конкретних близьких цілей, незважаючи ні на які перешкоди і невдачі, це вірність своїй близькій меті, не дивлячись ні на що. Тобто, коли людина протистоїть невдачам, які виникають в її житті «тут і зараз», вона проявляє завзятість. Завзятість - це фізичний і моральний прояв впевненості у власних силах. Маленькі діти не можуть зосередитися на одному занятті протягом тривалого часу. Але дитина з високою мотивацією буде залучена у певну діяльність на досить тривалий період часу, в той час як дитина без мотивації дуже скоро відступить, якщо не доб'ється негайного успіху. Діти навчаються бути наполегливими, коли вони успішно справляються з важким завданням. Мистецтво в розвиток завзятості полягає в тому, щоб запропонувати завдання, яке є для дитини досить складним, але здійсненним. Необхідно навчити дитину позитивно оцінювати ситуацію. Тоді, в ситуації неуспіху або помилки наполеглива людина побачить не привід відмовитися від мети, а привід змінити стратегію і тактику її досягнення.

Самостійний вибір завдання. Самостійність – одна з провідних якостей людини, її незалежність у прийнятті рішень, уміння ставити перед собою певні завдання і самій знаходити шляхи їх виконання, брати на себе відповідальність [1, с.268]. Самостійна дитина та, хто здатна сама ставити і досягати свої цілі, здатна вирішувати свої проблеми за свій рахунок (зрозуміло, у відповідності зі своїм віком). Діти, які успішно справляються з одним завданням, стають мотивованими при виборі більш складного. Вирішивши і цю проблему, діти отримують високий рівень задоволення. Невмотивовані діти (ті, хто не досяг успіху ранне) виберуть щось дуже просте, що гарантує їм миттєвий успіх. В цьому випадку діти відчують тільки дуже низький рівень задоволення тому, що завдання не склало для них проблеми. Завдання дорослого - допомогти дитині знайти підходящу проблему, і в той же час залишити вибір за дитиною.

Ступінь залежності від дорослих - це ще один показник мотивації. Дітям з сильною внутрішньою мотивацією не потрібен дорослий, який постійно спостерігає і допомагає зі справами. Діти з більш низьким рівнем мотивації або зовні вмотивовані потребують постійної уваги з боку дорослих і не можуть

функціонувати самостійно. Оскільки незалежність є важливим аспектом якісного навчання, ця залежність від дорослих може значно обмежити здатність дітей до успішного навчання в школі. Надаючи різні матеріали і набори для творчості, які грають на природному інтересі дитини, дорослі можуть підвищити її внутрішню мотивацію.

Емоційний стан дитини при спілкуванні з дорослим. У дітей, які чітко мотивовані, буде позитивний прояв емоцій. Вони задоволені своєю роботою і отримують більше задоволення від діяльності. Діти без відповідної мотивації будуть здаватися спокійними, похмурими і нудьгуючим. Вони не отримають ніякого видимого задоволення від своєї діяльності і будуть часто скаржитися. Примхи, ниючий голос дитини зазвичай є показником того, що вона не дуже добре себе почуває і потребує чогось нового і цікавого. Посиленню інтересу дитини сприяють цікавість викладу (приклади, досліди), незвичайна форма піднесення матеріалу (виклик подиву), емоційність мови дорослого, пізнавальні ігри, ситуації суперечки, аналіз життєвих ситуацій, пов'язаних з повсякденним життям дитини.

Таким чином, підтримуючи дітей в прагненні до правильно обраної мети, надаючи їм можливість самостійно обирати і вирішувати проблемні завдання, створюючи ситуації успіху і певного позитивного емоційного настрою при спілкуванні з дорослим батьки і педагогі створюють умови для успішного подальшого навчання дошкільників.

Література

1. Психологічний словник / авт.-уклад.: В.В.Синявський, О.П.Сергєєнкова ; ред. Н.А.Побірченко. К. : Науковий світ, 2007. 274 с.
2. Kohn A. Five reasons to stop saying «Good job» . Boston : Young Children, 2001. P. 24-28.